

**Füsti, Kormi és a
Tűzkalózok Múzeuma**

Jarabin Kinga

Füsti, Kormi és a Tűzkalózok Múzeuma

Illusztráció: Jarabin Kinga

A Tűzkalóz Múzeum

Te találkoztál már Jack-el, a tűzkalózok vezetőjével? Hogy nem? Azt sem tudod, kik azok a tűzkalózok? Na, akkor gyere, ülj ide mellém, és elmesélem neked!

A tűzkalózok tengeren túli haramiák. Retteg tőlük minden tűzoltó, mert ezek a haramiák a tűzoltók tudásából táplálkoznak. A legenda szerint a tűzkalózok csodaszép vörös bundája csak e tudástól ragyoghat oly fényesen, hogy még a nap is elbújik a felhők mögé, ha meglátja.

Védekezni ellenük lehetetlenség, hiszen a tűzkalózok a tűzrókák nemzetségéből származnak. Ravaszak, gyorsak és nem félnek semmitől.

Minden évben egyszer hajóra szállnak és a Tűz-tengeren végighajózva, szigetről-szigetre járva megszerzik minden kérdésükre a választ, hogy fenntartsák bundájuk színének ragyogását. Vezetőjük, Jack, fél szemét még suhanc korában veszítette el egy ádáz Tűz-tengeri csatában.

Kalóz Jack ma már öreg róka. Bejárta Tűz-tenger összes szigetét és bármerre járt, onnan mindig hozott haza valamit kedvenc ükunokájának, Kicsi Jack-neak. Kicsi Jack nagyon szerette kalóz ükapját és a történeteket, amiket mesélt. Amikor már iskolás volt, fogott egy füzetet és sorra fel is jegyezte mindet, ami ajándékot pedig kapott, gondosan összegyűjtötte. Először a szobája egy polcán, majd a szobája egy szekrényében, majd a padlason, de végül a padlás is kevésnek bizonyult, ezért Kicsi Jack vásárolt egy házat, és megnyitotta a világ első és egyetlen Tűzkalóz Múzeumát. Ez volt a neve, ezért a szó eleji betűket, nagybetűvel kellett írni.

Kicsi Jack már gyerekkorában is nagyon szerette a történelmet és a tűzoltók munkáját, de még inkább a tűzkalózok kalandos életét. Azonban tengeri beteg volt, így nem vágyott hajóra szállni. Azt meghagyta a vén martalócoknak. Ő inkább tanult, olvasta a könyveket, egyetemre járt és történész lett belőle. Hivatalos tűzkalóz-történet kutató. Amikor pedig egy kis-róka betért hozzá a múzeumba, épp úgy mesélt neki a múzeum falai közt rejlő emlékekről, mint ahogy ükapja mesélt neki kalandozásairól.

TŰZKALÓZ MŰZEUM

Füsti és Kormi múzeumba megy

A múzeumról általában minden kis-rókának az jut az eszébe, hogy az egy unalmas hely, mert ott nem lehet hozzányúlni semmihez, csöndben kell lenni és még szaladgálni is szigorúan tilos!

Na, nem mondom, hogy Kicsi Jack múzeumában nem voltak szabályok, ott is nagyon kellett vigyázni a tárlókban lévő üvegekre, be ne törjenek, mert azok a nagy és hatalmas üvegtáblák, ha eltörnek, könnyen balesetet tudnak okozni és a vérző mancsocskáknak senki sem örülne, de ha valaki jól figyelt és nyitva tartotta nemcsak a száját, hanem a szemét és a fülét is, akkor bizony csoda kincsekre lelhetett.

Múzeumok már nagyon régóta léteznek. Ez a szó, hogy múzeum a görög múzsa szóból ered, és valamikor a múzsák templomait nevezték így. A múzsák a művészetek istennői voltak, ők adtak ihletet, ötletet az alkotóművészeknek. Később a múzeumok a tudományoknak, művészeteknek szentelt helyek lettek. Ma a múzeum egy tudományosan rendszerezett gyűjtemény. Nem ám csak úgy szanaszét vannak hagyva a tárgyak, vagy csak úgy találomra lettek felrakva a polcra a könyvek. Komoly és átgondolt munka előzi meg a rendrakást a múzeumban. Időrendben, először mindig a legrégebbi, aztán az újabb és végül a már egészen mai, modern dolgok kerülnek kiállításra.

A múzeum egy nagyon fontos intézmény, és nemcsak azért, mert itt megőrzik a régi szép tárgyakat és emlékeket, hanem azért is, mert játszva nagyon sokat lehet tanulni. Az, aki betér egy múzeumba nem csak okosabb lesz, de sok ötletet is kaphat. A felnőtt rókák a munkájukhoz, az ifjabbak a tanulmányaikhoz, a legkisebbek pedig a játékukhoz. Így járt Füsti is, a kis tűzróka, aki barátjával, Kormival egy tűzoltóállomás építésébe kezdett. Rakták a kockákat ide, rakták oda, de sehogy sem sikerült olyan épületet, olyan autót építeniük, amibe minden tűzoltójuk befért volna, vagy amivel minden káresetet fel tudtak volna számolni. Valami mindig hiányzott. Felkerekedtek hát és elmentek Kicsi Jack Tűzkalóz Múzeumába, hogy megszerezzék a tűzoltók minden tudását, bundájuk fényesen ragyogjon, na és persze, hogy végre be tudják fejezni a játékukat.

- Füsti, Kormi, mi járatban? – kérdezte Jack a múzeumba belépő kis-rókákat.
- Jó napot, Jack bácsi! – köszönt hangosan Füsti és Kormi – Segítségre lenne szükségünk. Elkezdtünk építeni egy tűzoltó állomást, de valahogy nem az igazi. Mesélnél nekünk a tűzoltóság történetéről?
- Ezer örömmel! Egy igazi időutazásra hívlak titeket, úgyhogy ne is késlekedjünk, induljunk máris!

Rögtön a múzeum elején, egy hosszú folyosó egyik oldalán fából készült, nagyon régi fecskendőik sorakoztak, a másik oldalon, a falon gipszből készült fejszobrok a tűzoltóság nagyjairól. Jack bácsi meg is említette a fiúknak gróf Széchenyi Ödönt, Kőszegi-Mártony Károlyt, és Szilvay Kornélt, hogy velük még fognak a múzeumban találkozni és az ő nevüket meg kell jegyezni, mert a tűzoltás szempontjából nagy jelentőséggel bírt a munkásságuk. Füsti és Kormi tekintetét azonban a folyosó végén lévő nagy repülőgép turbina vonzotta.

- Jack bácsi, ez úgy néz ki, mint egy úrhajó! És a fotón a rókák is olyan ruhában vannak, mintha szkafander lenne rajtuk.
- Az speciális, tűzmegeközelítő védőruha. Nagy, például kőolaj- vagy gázkutak tüzének oltásánál használják, ahol sokkal nagyobb hőnek, és sokkal több ideig vannak kitéve a hőhatásnak a tűzoltók, mint mondjuk egy lakástűznél. Ezt az átalakított repülőgép turbinát is ilyen nagy tüzeknél használják. Ez egy turboreaktív oltógép, ami a víz speciális felhasználására, vízköd előállítására szolgál. A hajtóműből kilépő gáz a sugárcsöveken keresztül hozzáadott vizet elporlasztja, vízködöt hoz létre. A vízköd hűtőhatása jobb, mint a sima vízé, így az oltóhatása is magasabb.

Füsti és Kormi szája tátva maradt a csodálkozástól. Hallottak már Jack bácsi ükapjáról, hogy mekkora kalóz volt és micsoda kincseket szerzett a Tűz-tengeri csatákban, de álmukban sem gondolták volna, hogy ilyen csodát fognak látni a múzeumban.

Római kalandozások

A két kis-róka izgatottan követte Jack bácsit az emeletre egy hosszú lépcsősoron keresztül. A lépcső mellett régi tűzesetek képei sorakoztak. Fent, az első teremben térképek voltak a falon, régi cserépedény és balta maradványok a tárlókban, a terem közepén pedig egy hatalmas római katona fából készült szobra állt.

- Kit ábrázol ez a szobor, Jack bácsi?
- Ő itt Szent Flórián, a tűzoltók és minden tüzes szakma védőszentje.
- Tudtok nekem tüzes szakmákat mondani?
- A kovács! – vágta rá Kormi.
- Nagyon ügyes vagy! – dicsérte meg Jack bácsi – Füsti? Biztosan te is tudsz egyet. Finom illatokat érzek, talán kifli lesz... vajon ki készíti és miben süti?
- A pék a kemencében! – válaszolt lelkesen Füsti.
- Így van. A kéményseprő, a pék, a kovács és a tűzoltók, és minden tüzes szakma védőszentje Szent Flórián. Flórián római katona volt. Egy alkalommal tűz ütött ki a táborban. A tüzet Flórián rátermettségének és ügyes szervezőképességének köszönhetően sikerült megfékezni. Ekkor még nem voltak ilyen szép nagy piros gépjárműfecskendők. A vizet vödörrel hordták a kútból, a vödört sorra adták egymásnak az emberek, amíg a tűzhöz el nem értek vele. Nem volt könnyű dolguk. Nézzétek csak azt a festményt! Mit láttok rajta?
- Ég az egyik ház teteje, amit valamivel próbálnak lebontani, a másik ház tetejére pedig vizes lepedőket tesznek. De miért?
- Kezdjük az elején. Mi kell az égéshez? – kérdezte Jack bácsi a fiúkat.
- Magas hőmérséklet, amit például a gyertya vagy a gyufa lángja adhat. – felelt Kormi.
- Kell éghető anyag is, mint például a fa! – egészítette ki Füsti.
- Nagyon okosakat mondtatok, de kell még egy harmadik dolog is. Kell az égéshez oxigén, ami a levegőben van. Mit gondoltok, a tűz mindig ártalmas vagy lehet a tűz a barátunk is?
- A péknek és a kovácsnak biztosan a barátja a tűz, de a tűzoltónak az ellensége – gondolkodott hangosan Füsti.
- Miért? – kérdezett vissza Jack bácsi.

- Azért, mert a pék nem tudna kenyeret sütni tűz nélkül. A kovács sem tudná megformálni nélküle a vasat. De a tűzoltó harcol a lángokkal, amikor egy ház vagy az erdő kigyullad.
- Pontosan. Amíg a róka javát szolgálja és befűti vele a lakást, megfőzi vele az ételt - úgy mondjuk, hogy ellenőrzött körülmények között ég a tűz -, addig a barátja. De amint a tűz elszabadul és kárt okoz, veszélyezteti az otthonunkat, az életünket, akkor már a tűz az ellenségünk lesz. A tűzesetek 99 százaléka figyelmetlenségből adódik. Ez azt jelenti, hogy 10 tűzesetből 9 tűzeset bizony azért történik, mert a róka gondatlan, felelőtlen és otffelejt a tűzhelyen a serpenyőt, nem takarítja ki ősszel a kéményt, vagy épp nem oltotta el elég gondosan a tábortűzet. Tűzet úgy tudunk eloltani, hogy ebből a háromból – éghető anyag, magas hőmérséklet, a levegőben lévő oxigén - valamelyiket elveszük. De térjünk közben vissza a képhez. Amikor a tetőt bontják, elveszik a tűz útjából az éghető anyagot. Amikor vízzel locsolják, vagy épp védik a másik házat a vizes lepedőkkel, akkor úgy mondják, hogy gyulladási pont alá hűtik az égő anyagot. Ezek nem sima, hanem ecetes vizes lepedők. Úgy tartották, hogy az ecetes víz oltóhatása jobb, mint a sima vízé, ezért ecetes vízbe mártották a lepedőket, amikkel védték a környező házakat a tűztől. De nem csak védekező céllal használták a vizes kendőt, hanem a tűz eloltására is. Amikor letakarod az égő felületet, akkor elzárod a tűz útjából a levegőt, és ezzel elveszed az égéshez szükséges harmadik elemet, az oxigént.
- És mi ez a furcsa hangszer? – kérdezte Kormi rámutatva az egyik vitrinben felsorakozó sípokból álló oszlopsorra.
- Ez egy víziorgona.

Jack bácsi még megmutatta a fiúknak a víziorgona hangját, ami nagyon hasonlított a furulyáéhoz, majd továbbhaladtak a múzeum következő termébe.

A vízpuska

- Ki szeret nyáron strandra járni? – kérdezte Jack bácsi.
- Én! Én! – kiáltozták a kis-rókák sorra.
- És kinek van vízpuskája? – tette fel az újabb kérdést Jack bácsi.
- Nekem! – felelt lelkesen Füsti
- Nekem is, és az enyém nagyobb! – dicsekedett Kormi. – Sokkal több víz fér bele, és messzebbre is tudok vele lőni, mint Füsti!
- Képzeljétek el, hogy az első, tűzoltásra használt, már direkt erre a célra kifejlesztett eszközök is a vízpuskák voltak. És ahogy Kormi jól megfigyelte, minél nagyobb volt egy vízpuska, annál több víz fért bele, és annál messzebbre, de nemcsak messzebbre, hanem pontosabban is lehetett vele lőni. Ez miért volt fontos szempont a tűzoltásnál?
- Mert a tűz nagyon meleg, és hogy ne kelljen hozzá közel menni – felelt Füsti.
- Így van, ekkor még nem voltak olyan ruhák, amik megvédték volna a tüzet oltó rókákat a lángoktól és a nagy hőtől, ráadásul a legtöbb eszközük egy része fából volt, még az első vízpuskák is, amik könnyen lángra kaphattak a tűz közelében, ezért fontos volt, hogy minél távolabbról tudják eloltani a tüzet. A másik probléma, amit meg kellett oldaniuk, hogy a víz közelebb kerüljön a tűzhöz. Kút kezdetben a település közepén volt. Innen hordták a rókák a vizet a házakba főzéshez, tisztálkodáshoz, vagy épp amikor tűz ütött ki. Ez vödörrel lassú volt, fárasztó és nem túl hatékony. A vízpuskát követte a fecskendő feltalálása. Ez egy olyan jármű volt, amin már volt egy kád, egy nagyobb tartály, amiben szállították a vizet. Ez itt egy állatról kapta a nevét. Szerettek barkochbázni?
- Igen! – kiáltott egyszerre Füsti és Kormi.
- Gondoltam valamire – kezdte Jack bácsi.
- Élőlény? – kérdezte Kormi.
- Igen – felelte Jack bácsi.
- Két lába van? – kérdezte Füsti.
- Igen – felelt ismét Jack bácsi.
- Toll van a testén? – kérdezte Kormi.
- Igen.
- Akkor valami madár lesz – morfondírozott Kormi. – Költöző madár?
- Igen.

- Egy cipős-doboznál kisebb?
- Nem.
- Akkora, mint egy cipős-doboz?
- Nem.
- Akkor nagyobb, mint egy cipős-doboz?
- Igen. Már egész közel jártok. Még fontos, hogy milyen színű a tolla.
- Barna? – kérdezte Füsti.
- Nem.
- Fekete? – kérdezte Kormi.
- Van benne fekete is – felelt Jack bácsi.
- Békát eszik? – csillant fel Füsti szeme.
- Igen – helyeselt Jack bácsi.
- Akkor tudom már, tudom már! – lelkesedett Füsti. – Gólya!
- Eltaláltad Füsti! Nagyon ügyesek voltatok. Ez itt egy gólyanyakú fecskendő. A nevét a hozzá erősített sugárcsőről kapta, ami olyan hosszú és kecses, mint a gólya nyaka. Ezt követte a tömlők feltalálása, amivel még messzebből lehetett a vizet a tűzhöz juttatni, majd a fecskendők fejlődése következett. Ebből még róka manccsal hajtották, pumpálták ki a vizet, utána jött a gőzfecskendő, majd a benzinmotoros. A technika fejlődésével a meghajtás is fejlődött. A gólyanyakú fecskendőt még ló húzta, majd jöttek a gépi meghajtású fecskendők. De ne szaladjunk ennyire előre – zárta le gondolatait Jack bácsi, miközben elhagyták a vízpuskás termet.

Az első hivatásos tűzoltóság

A következő helység elég szűk volt. Vigyázni kellett, hogy ne menjenek neki a vitrinek üvegeinek. Középen egy talapzatra felállított és körbeüvegezett szobor foglalt helyet. A szobor régi idők tűzoltóit ábrázolta. Lovak vontatta járművükön siettek a bajba jutottak segítségére. A szobrot készítő művész nagyon ügyes volt, látszott a sietség és az izgalom a lovakon és a tűzoltókon is.

- Mondd csak, Kormi, te félsz a tűztől? – kérdezte Jack bácsi a kis-rókát.
- Nem én! – húzta ki magát büszkén Kormi.
- És te? – fordult Füsti felé Jack bácsi.
- Én sem! – vágta rá Füsti.
- Mit gondoltok, a rókák többsége fél a tűztől?
- Szerintem igen – gondolkodott el a válaszon Kormi. – Amikor az óvodában tűzriadó próba volt, sok kis-róka sírt, pedig nem is volt igazi tűz, csak a jelzőcsengő szólt, és ki kellett menni az udvarra.
- Így, ahogy mondod, Kormi. A rókák többsége ösztönösen fél a tűztől. De ne feledjétek! Félni csak attól lehet, amit nem ismerünk! Ha megismered a tüzet és tudod, hogy bánj vele, hogyan védekezz ellene, vagy épp miként tudod eloltani, akkor már nincs is mitől félned! Régen sem volt ez másképp. A rókák féltek a tűztől, így ha valahol tűz ütött ki, akkor vagy mentek egymásnak segíteni, vagy nem. Felmerült az igény a szervezett tűzoltásra, hogy meg tudják védeni a saját tulajdonukat, és senki ne maradjon segítség nélkül. Az első összefogások a diákok körében vagy épp a céhekben alakultak ki. A céhek egy-egy szakma rókáit fogták össze. Például a kovácsokat, vagy a cipészeket, vagy épp a pékeket. Segítő közösséget alkottak. Gondozták az idős rókákat és segítettek egymásnak, ha baj volt. Amikor egy pékségben tűz ütött ki, akkor nem kellett arra várni, hogy valaki jön-e segíteni vagy sem, hanem szóltak egymásnak a pékek, és már mentek is. Ha épp egy kovácsműhely kapott lángra, akkor a kovácsok siettek egymás segítségére. Kialakították a tűzfigyelés rendszerét is. Melyik volt az a hely, ahonnan jó messzire lehetett látni egy faluban?
- A templomtorony – felelt Füsti.
- És mi van a templom tornyában, amivel zajt lehet csapni?
- Harang – válaszolt Kormi.

- Amikor még nem volt harang, hogy tudták egymást figyelmeztetni a rókák?
- Kiabáltak, hogy „tűz van, tűz van!” – mondta szinte egyszerre Kormi és Füsti.
- Ezt a zajkeltést és figyelemfelhívást úgy hívták, hogy tűzilárma. Ma már mivel tudjuk értesíteni a tűzoltóságot, ha baj van?
- Mobiltelefonnal – felelt Kormi.
- Ahhoz azonban, hogy fel tudjuk hívni a tűzoltóságot, létre is kellett hozni egy olyan szervezetet, aminek a dolgozói már hivatásos tűzoltók. Ez a munkájuk, a szakmájuk, ezt tanulják, ezen a területen képzik, fejlesztik magukat, a tűzoltáshoz használt eszközeiket, és lehet őket riasztani tűz estén, mert a nap huszonnégy órájában készenlétben állnak. Az első hivatásos tűzoltóságot Magyarországon gróf Széchenyi Ödön hozta létre. Londonban tanult. Először nem szívesen látták a londoni tűzoltók, de olyan elhivatott és lelkes volt, hogy hamar megszerették. Londoni tapasztalatai és tanulmányai alapján hozta létre a fővárosi hivatásos tűzoltóságot. Ez olyan jól sikerült neki, hogy messze földön híre ment. A hír egész Törökországig jutott. A törökországi földrengések megváltoztatták az ottani építkezési szokásokat. A házak kő helyett fából épültek. A fa rugalmasabb, mint a kő ezért jobban ellenállt a földrengésnek, viszont könnyebben lángra kapott, több lett a tűzeset. Mit gondoltok, kihez fordultak segítségért?
- Gróf Széchenyi Ödönhöz? – kérdezte bizonytalanul Füsti.
- Igen, jó következtetésre jutottál – biztatta Jack bácsi. – Az akkori uralkodó, Abdulaziz szultán Magyarországtól kért és kapott segítséget. Gróf Széchenyi Ödön örömmel utazott Törökországba, azon belül is Konstantinápolyba, ahol segítette hatékonyabbá tenni a török tűzoltóságok működését.
- Ha nagy leszek, lehet, hogy én is tűzoltó leszek – álmodozott Kormi.
- Figyelj oda a környezetismeret foglalkozásokon, a legfontosabb tantárgyad az iskolában a fizika és a kémia lesz, gyere el többször ide a múzeumba, tanulj, és persze eddiz sokat - mert egy tűzoltó nemcsak okos, hanem erős is -, akkor biztosan sikerülni fog! – bátorította Kormit Jack bácsi.

Szépre száll a füst

- Hallottátok már azt a vicces mondást, hogy szépre száll a füst...? – kérdezte Jack bácsi a fiúkat útban a múzeum következő kiállítóhelyiségéhez.
- Bolond, aki állja! – vágták rá nevetve a fiúk.

A teremben nagyon érdekes eszközök voltak. Az egyik tárlóban több maszk is volt. A róka ezeket nézve inkább gondolt arra, hogy ez itt a Holdra szállás filmes kelléktára, mint arra, hogy ezeket valaha tényleg felvették a tűzoltók. Már csak azért is, mert egyik-másik igen viccesen festethetett a rókán.

- A tűz füsttel jár. Mit gondoltok melyik a veszélyesebb? A tűz vagy a füst? – kérdezte Jack bácsi.
- A tűz, mert ha megéget, az nagyon fájdalmas – felelt Füsti.
- A füst, mert az mérgező – válaszolt Kormi.
- Most Korminak kell, hogy igazat adjak – folytatta Jack bácsi. – A tűz mellékterméke a füst, ami forró és mérgező. Belélegezve füstmérgezést és nagyon gyorsan fulladást tud okozni. A füst könnyebb, mint a levegő, így felfelé száll. Égő épületből ezért a füst alatt, négykézláb kúszva kell kimenekülni. Arcunkat el kell takarni egy vizes ronggyal, vagy egy ruhadarabbal. Ha nem tudunk kimenekülni, akkor zajt kell csapni, hogy könnyebben megtaláljanak minket a tűzoltók. Tilos elbújni és tilos kiugrani a magas épületből!
- A tűzoltók hogyan védekeznek a füst ellen? Őket nem zavarja? – kérdezte Kormi.
- Jogos a kérdés – fordult Kormi felé Jack bácsi. – Gyertek csak ide! – hívta oda a maszkokkal teli vitrinhez Jack bácsi a fiúkat - Ezek a furcsa eszközök mind-mind a légzés védelmét szolgálták. Kezdetben egy vizes szivacsot tettek a tűzoltók az arcuk elé, de fél kézzel elég nehéz volt tüzet oltani, és a vizes szivacs nem is bizonyult túl hatékonynak. Kőszeghi-Mártony Károly találta fel a sűrített levegős életmentő, azaz a légző készüléket. A tűzoltók ma is ennek a továbbfejlesztett változatát használják.

Volt itt még létra, egy régi tűzjelző-állomás, egy földalatti tűzcsap és egy félbevágott (csak így fért be a terembe) gőzfecskendő, aminek az volt az érdekessége, hogy már a torony tetejéig is fel lehetett vele juttatni a vizet.

Kormi és Füstí időutazása olyan volt, mint egy valóra vált álom. Szinte látták maguk előtt a régi korokat, rókákat, ahogy a feltalálók ülnek a szobáikban és nagy palatáblákra krétával rajzolják fel a gondolataikat. De az idő itt még nem állt meg, ahogy a technika fejlődése sem.

Központi segélyhívó, miben segíthetek?

- Füsti, Kormi, nektek van már mobiltelefonotok? – kérdezte a két kis-rókat Jack bácsi.
- Még nincs, de majd amikor iskolás leszek, és már egyedül fogok hazajárni, apukám vesz nekem egyet – felelte Kormi.
- Nekem sincs, de anya régi telefonján néha játszhatok egy kicsit – válaszolta Füsti.
- És tudjátok, melyik számon lehet kihívni a tűzoltókat?
- 105! – vágta rá Kormi.
- Nem is, mert a 112-őn! – javította ki Füsti.
- Mindkettőtöknek igaza van. Lehet hívni a 105-öt is és a 112-őt is, de igazság szerint, ha a 105-öt hívjuk, akkor is át fognak kapcsolni a 112-re, úgyhogy már elég csak a központi segélyhívó számát, azaz a 112-őt megjegyezni, és érdekesebb is egyből azt tárcsázni. Mit kell mondani, amikor egy tűzeset miatt felhívjuk a központi segélyhívót? – tette fel a fogós kérdést Jack bácsi.
- Be kell mutatkozni, meg kell mondani a nevünket – kezdte Kormi.
- El kell mondani, hogy hol van a tűz, és fontos, hogy a pontos címet adjuk meg – folytatta Füsti.
- Azt is el kell mondani, hogy mi ég, és hogy van-e rókaélet veszélyben – mondta Kormi.
- Az is fontos, hogy milyen magas épület ég, és hogy hányadik emeleten van a tűz – egészítette ki a sort Füsti.
- És mindig a tűzoltók teszik le a telefont – fejezte be Jack bácsi a felsorolást. – Örömmel látom, hogy nagyon felkészültek vagytok, és magabiztosan tudnátok hívni a központi segélyhívót baj esetén. Nézzétek csak, milyen furcsa, régi telefon van ezen az asztalon! Ilyenen érkeztek be régen a központba a segélyhívások. A tűzjelzésnek a telefonáláson kívül van még más módja is. Ezek a furcsa számos táblák is tűzjelző-berendezések. Az egyik a Parlament, a másik egy színház tűzjelzője. A Parlament – és egy színház is – hatalmas. Tele van szobákkal. Ha csak egy hangos csengő vagy sziréna jelezné az épületben a tüzet, nem tudnák a tűzoltók, hogy hova kell menni. Ezért alakították ki ezeket a tűzjelző-berendezéseket. Minden szám egy szobát jelöl. A Parlamentben esőszámos, a színházban billenőszámos tűzjelzőt

használtak. Amelyik teremben tűz volt, annak a teremnek a számlapkája leesett, vagy átbillent. Innen tudták a tűzoltók, hogy hova kell menni.

- Kinek a fotója van abban a vitrinben Jack bácsi? – kérdezte Füsti kíváncsian.
- Amikor elindultunk, három olyan róka nevét mondtam nektek, akiknek a munkája a mai napig fennmaradt és fontos a tűzoltás szempontjából. Kettővel már találkoztunk. Ismételjük csak át! Gróf Széchenyi Ödön volt az egyik.
- Ő hozta létre a hivatásos tűzoltóságot Magyarországon! – vágott közbe Füsti.
- Igen – helyeselt Jack bácsi. – Kőszeghi-Mártony Károly volt a másik, aki mit talált fel?
- A sűrített levegős légzőkészüléket – válaszolt a kérdésre Kormi.
- Pontosan – erősítette meg Jack bácsi a kis-róka választát. – És emlékeztek még a harmadik névre?

A kis-rókák törték a buksijukat, törték, de sehogy sem akart eszükbe jutni.

- Semmi baj, mire nagy-rókák lesztek, megjegyzitek – biztatta őket Jack bácsi. – Szilvay Kornél volt a harmadik. Számos találmány működési elvének alap gondolata kapcsolódik a nevéhez. Az egyikkel, a turboreaktív oltógéppel már lent találkoztatok, a másikat mindjárt közösen kitaláljuk, de ehhez előbb gondoljuk végig, hogy általában a tűzoltók mivel szoktak tüzet oltani?
- Víz! – kiáltották a kis-rókák szinte egyszerre.
- Történt már veletek olyan, hogy a könyvetekre vagy a rajzotokra ráborult egy pohár víz?
- Igen, nagyon mérges is voltam, mert összeragadtak a kedvenc könyvemnek a lapjai – bosszankodott még utólag is Kormi.
- Nekem meg elmosódott a rajzom. Teljesen tönkrement, ki kellett dobni – mesélte Füsti.
- Gondold el, ha egy könyvtárban vagy festőműhelyben tűz üt ki és azt vízzel oltják el, akkor, amit nem tett tönkre a tűz, azt tönkreteszi a víz. Ezt hívják vízkárnak. Minden tűz oltható vízzel? – kérdezett tovább Jack bácsi.
- Nem, az elektromos tüzet tilos vízzel oltani! – válaszolta Kormi.
- Amikor anya otthon rántott húst süt, és a serpenyőt otffelejti a tűzhelyen, a serpenyőben túlhevül az olaj és lángra kap. Az égő olajat szabad vízzel oltani? – kérdezte sejtelmesen Jack bácsi.

- Azt nem tudom, felelte Kormi, anya még csak a boróka teát gyújtotta fel, meg egyszer felrobbantotta a főtt tojásokat, de anya csak lefedte egy fedővel, meg elzárta alattuk a tűzhelyet – mesélte Füsti. – Akkor nagyon megijedtem, de így utólag visszagondolva kicsit vicces volt – kuncogott magában.
- Anyukád nagyon ügyesen és helyesen cselekedett. Fontos, hogy nyugodtak maradjunk és tudjuk, mit kell tenni – okította Jack bácsi a kis-rókákat. - A tűzhelyen lángra kapott ételt elég lefedni és elzárni alatta a tűzhelyet. Azzal, hogy lefedjük, elveszük a tűztől a levegőt és így az oxigént. Azzal, hogy lezárjuk a tűzhelyt, a magas hőmérsékletet vesszük el. Szépen ki fog hűlni és el fog aludni a tűz. Égő olajra tilos vizet önteni! A víz nehezebb, mint az olaj, lefolyik az olaj aljára. Amikor a vizet ráöntjük az égő olajra, megváltozik a nagy hő miatt a halmazállapota, vízből hirtelen gőzzé változik. Ez a változás olyan hirtelen megy végbe, hogy az olaj aljáról gyakorlatilag kirobban és lángba borítja az egész helységet azzal a rókával együtt, aki ráöntötte az égő olajra a vizet.
- Ez ijesztően hangzik! – kerekedett el Kormi szeme.
- Az is, és súlyos sérülést tud okozni. Ezért ezt a tudást adjátok át másnak is! Tanítsátok meg otthon apának, anyának és meséljétek el a barátaitoknak is. Elektromos tüzet mivel lehet eloltani? – kérdezte Jack bácsi.
- Porral oltóval! – válaszolt Kormi.
- Így van – helyeselt Jack bácsi –, és máris eljutottunk a válaszhoz Füsti kérdésére. A fotón Szilvay Kornél van, aki feltalálta a szárazoltást. Egy égő helyiségbe oltóport és gázt juttatott, így oltva el a tüzet. Ebből fejlesztették ki a ma használatos porral oltó készülékeket.
- Húúú! – álméltkodott Füsti – A tűzoltók tényleg nemcsak bátrak, erősek és gyorsak, hanem nagyon okosak is.
- Az is tűzjelzésre való? – kérdezte Kormi a terem kijárata fölé erősített harangra mutatva.
- Képzeljétek el – mesélte Jack bácsi -, hogy régen a fecskendőkön még nem volt kék villogó lámpa, se sziréna, se hangkürt. Ezzel a haranggal jelezték a tűzoltók, hogy jönnek és álljanak félre az útból a rókák. Ez volt a szirénájuk.

Jack bácsi megkongatta a harang-szirénát (jó hangos volt), majd kivitte a fiúkat a folyosóra, ahol az egyik fal telis-tele volt tűzoltósisakokkal, a másik falon pedig tűzoltó emlékérmek voltak. Füstinek feltűnt egy fotón egy régi sisak, ami pont úgy nézett ki, mint a mesékben a törpék sapkája, de nagyon tetszett még neki a régi tűzoltó-parancsnoki sisak is, aminek lószőr volt a tetején, és az a kis bőrsisak is, ami a PICK szalámigyár tűzének oltása közben deformálódott el a nagy hőtől. Korminak az amerikai tűzoltó sisak volt a kedvence. Jack bácsi még felhívta a figyelmüket egy nagy bordó zászlóra a sok sisak között, amire a tűzoltók jelmondata volt aranysárga fonallal ráhímezve. Fel is olvasta nekik:

„Istennek dicsőség, egymásnak segítség!”

Morgató-próba

A „harang-sziréna” után Jack bácsi egy légvédelmi szirénát is megszólaltatott. Ez is nagyon hangos volt. Szinte félelmetesen morgott a terem falai között.

- Ezeket is a fecskendőkön használták? – érdeklődött Füsti.
- Nem, ez egy légvédelmi sziréna. Itt, a X. rókakerületben a gyáron még mindig vannak ilyen szirénák, amit havonta egyszer ki is próbálnak. Ezt a próbát úgy hívják, hogy morgató-próba. Régen, amikor kitört a háború, és a technika fejlődésével már nem csak a földön harcoltak a rókák, hanem a repülőket is elkezdték harcászati célra felhasználni, bombákat dobtak le róluk földi célpontokra, valahogy jelezni kellett a rókáknak, hogy veszély közeleg és bújjanak el az óvóhelyekre. Erre, a levegőből érkező veszély jelzésére használták ezeket a légvédelmi szirénákat.
- De hová lehetett elbújni? – kérdezte Kormi.
- Óvóhelyeket a pincékben alakítottak ki, ezek voltak a legbiztonságosabb helyek, ahová a bombázások előtt el lehetett bújni – válaszolta Jack bácsi.
- Vajon mindegyik bomba felrobbant, amit ledobtak? – gondolkodott hangosan Kormi.
- Jó gondolat. – kapott rajta Jack bácsi – Még a mai napig is lehet olyan bombákat találni, amit a II. világháborúban dobtak le, de nem robbantak fel. Ezeket idővel a föld magába rejtette, befújta homokkal a szél, benőtte a fű, belesüllyedt a mocsárba, majd később, általában a róka terjeszkedésével, mezőgazdasági munkák vagy építkezések során kerültek és kerülnek elő. Tilos hozzányúlni! Ki kell hívni a tűzszerészeket, akik hatástalanítják, majd biztonságos helyre szállítják. A tűzszerészek a katonaság különleges alakulatai, akik erre a feladatra vannak kiképezve. Régen nem voltak tűzszerészek, a tűzoltók feladata volt a fel nem robbant bombák elszállítása és hatástalanítása is.
- Jack bácsi, ezek már olyanok, mint a mai gépjárműfecskendők! – mutatott Füsti két szép piros tűzoltóautóra az egyik tárlóban.
- Nagyon jól látod Füsti – felelt Jack bácsi. – Az idő nem áll meg, és a technika fejlődése sem. Mindig akadnak újítók, akik egyre modernebb és a célnak megfelelőbb eszközöket, gépjárműveket találnak fel és fejlesztenek ki. Ezek már valóban nagyon hasonlítanak a mai gépjárműfecskendőkre. A IV.

rókkakerületben van egy tűzoltó skanzen, ahol ennek a makettnek is megtalálhatjátok az igazi mását, sőt még fel is ülhetek rá!

- Elmegyünk Kormi? – nézett csillogó szemekkel barátjára Füsti.
- Naná! Hazaérünk, meg is kérem anyut, hogy vigyen el minket – felelt Kormi.
- Na, de mielőtt nagyon elszaladnátok, mutatok nektek még valami érdekeset – szólt Jack bácsi a fiúkhoz. - Az előbb említettem, hogy a katonaságnak vannak különleges alakulatai.
- A tűzszerészek – szólt közbe Füsti.
- Igen, a tűzszerészek – helyeselt Jack bácsi. – De nem csak a katonáknak, a tűzoltóknak is vannak különleges alakulatai: bűvárszolgálat, kutyás keresőszolgálat, a HUNOR, amelynek tagjai nagyobb katasztrófák esetén akár nemzetközi segítségnyújtásra is képesek, és van egy tűzoltó hajónk is a Tűz-tengeren, ami a tűzoltók védőszentjéről kapta a nevét. Emlékeztek még rá, hogy is hívják a tűzoltók védőszentjét?
- Szent Flórián – vágta rá a helyes választ Kormi.

Kormi és Füsti még megnéztek egy kis-filmet a tűzoltók munkájáról, megtudták Jack bácsitól, hogy a tűzoltók nem csak tűzeseteknél segítenek. Őket hívják ki műszaki mentésekhez, amikor összeütközik két autó, felborul egy kamion vagy kisiklik egy vonat, de a tűzoltók segítenek különböző katasztrófáknál, árvíznél, földrengésnél, nagyobb viharok idején is. Kicsit elcsodálóztak, amikor kiderült, hogy a kéményseprők is a katasztrófavédelemhez tartoznak, de amikor Jack bácsi elmagyarázta nekik, hogy a kémény tisztasága milyen fontos, hiszen a kéménybe lerakódott korom tüzet okozhat, ha pedig az eldugult kémény nem tud rendesen szellőzni, akkor a lakásba visszaszálló füst füstmérgezést tud okozni, akkor már mindent értettek.

A múzeum minden terme csupa kaland volt, de a legjobban a játszószoza tetszett a fiúknak, elvégre mégis csak kis-rókák voltak még. Felpróbálták játék tűzoltósisakot, kis-rókákra szabott tűzoltó védőkabátot, játszottak a sarokba kiállított tűzcsapra szerelt tömlővel és sugárcsővel, képzeletben a világ összes tüzeit megfékeztek, és még a tűzszerész próbát is kiállták.

A két kis-róka, amikor hazatért, hozzá is látott a tűzoltóállomás befejezéséhez. Már mindent tudtak, mindent értettek, mégis nagyon örültek, amikor másnap az óvó néni azzal fogadta őket, hogy jövő héten Tűzkalóz Múzeum látogatásra mennek. Jack bácsi tűzkalóz bingóval várta a gyerekeket, így nemcsak okosabbak lettek, de még játszottak is egy jót. Füsti és Kormi egy csapatban voltak és sok kérdésre tudták a választ, hiszen jól kiképzett kis tűzkalózok voltak, akik már behajózták a múzeum összes termékét Jack bácsival.

Tessék? Hogy kedvet kaptál te is a múzeumlátogatáshoz? Akkor van egy jó hírem! Tűzkalózok és Jack bácsi ugyan csak a mesében léteznek, de a Tűzoltó Múzeum és a Tűzoltó Skanzen kapuja nyitva áll előtted is. Sőt, itt a Tűzoltó Múzeumban még a tűzkalóz bingót is kipróbálhatod! Ehhez nem kell mást tenned, minthogy az óvó nénivel, tanító nénivel, vagy szüleiddel útra kelsz és ellátogatsz hozzánk. Címünk:

Katasztrófavédelem Központi Múzeuma (Tűzoltó Múzeum)

X. kerület Budapest, Martinovics tér 12.

Csoport bejelentése: tuzoltomuzeum@katved.gov.hu

Újpesti Tűzoltó Skanzen

IV. kerület Budapest, Szent László tér 1.

Csoport bejelentése: tuzoltoskanzen@gmail.com

